

Visionen und ihre Kontexte. Kodifizierung, Autorisierung und Authentisierung von Offenbarung (12.–17. Jahrhundert), hrsg. Andreas Bihrer, Julia Weitbrecht, Beiträge zur Hagiographie 25, Franz Steiner Verlag: Stuttgart 2023, S. 460 [recenzja].

Prezentowana publikacja ma charakter wieloautorski i jest pokłosiem konferencji naukowej „Oblicze i rękopis. Transcendentne uzasadnienie i uwiarygodnienie średniowiecznych wizji”, która odbyła się w Niemczech, w Stuttgarcie, 18–20 marca 2021 r. Wiązała się także z prowadzonym w latach 2018–2022 naukowym projektem badawczym (s. 5–6). W omawianej książce zawarto cztery rozdziały poprzedzone artykułem wprowadzającym firmowanym przez redaktorów dzieła (s. 13–21) oraz wykazem średniowiecznych ilustracji zamieszczonych w jego zakończeniu (s. 10–11).

Rozdział pierwszy zatytułowano *Transzendente Autorisierung in Jenseitsreisen und Visionen* (s. 25–170). Zamieszczono w nim pięć opracowań naukowych: Hedwig Rückelein, *Strategien der Authentisierung, der Autorisierung und der Historisierung hochmittelalterlicher Jenseitsvisionen*, Andreas Bihrer, *Ritter und Bauer auf Jenseitsreisen. Laien als Visionäre im Hochmittelalter*, Karolin Künzel, *Derweil im Diesseits. Der Leib des Visionärs in der Rahmenerzählung von Jenseitsreiseberichten*, Rike Szill, *Visionskonspirationen. Das Scheitern von Transzendenzerfahrungen im Timarion*, Bernd Rolling, *Wie eine Weinsuppe getunkt. Selbstausslegung und Autorisierung in der Visionen Johann Engebrechts*. Główny nurt tematyki prezentowanej w artykułach zawartych w pierwszym rozdziale dotyczy zatem kwestii sposobów uwiarygodnienia wizji transcendencji doświadczanych przez ludzi średniowiecza.

Drugi rozdział nosi tytuł *Kodifizierung von Visionen in Sammelhandschriften und im Frühdruck* (s. 173–231). Zawarto w nim cztery artykuły naukowe: Maximilian Benz, *Vision und Devotion. Zu Innsbruck, Universitäts- und Landesbibliothek Tirol, Cod. 979*, Julia Weitbrecht, *Von der Erlösung. Höllenangst und Heilsgeschichte in Lazaruslegende und Visio Lazari*, Gia Toussaint, *Gebet, Gesicht, Antlitz. Wahrnehmungen des Antlitzes Christi in einem spätmittelalterlichen Gebetbuch aus dem Zistersziensinnenkloster Medingen*, Patrick Nehr-Baseler, *Zwischen Heilungsgewissheit, Hoffnungsgewissheit und Sozialkritik. Die frühneuhochdeutschen Übersetzungen C und D der Visio Tnugdali im Fassungsvergleich*. W rozdziale tym przedstawiono efekty studiów nad niektórymi zbiorami manuskryptów i starodrukami związanymi z przekazem wizji oraz duchowością średniowiecza.

Tytuł rozdziału trzeciego *Offenbarung und Authentisierung in der Hagiografie* (s. 263–348) wskazuje na tematykę objawień i ich uwiarygodnienia w tekstach hagiograficznych. Przedstawiono tu trzy studia: Sarah-Christin Schröder, *Von Zeit und Heiligkeit. Zur Konstruktion und Vermittlung von Heiligkeit im eschatologischen Kontext der Vita Martini*, Daniel Eder, *Der abwesende Bischof. Überlegungen zur*

Funktion des Wechselspieles von Vision und Narration in der Severin-Legende, Anja Mattern, Authentisierung durch Offenbarung – Authentisierung von Offenbarung. Elisabeth von Schönau, die Kölner Reiquienfunde und die Legende der heiligen Ursula.

Ostatni, czwarty rozdział nosi tytuł *Transzendente Autorisierung in politischen Visionen* (s. 351–446). Tworzą go cztery artykuły naukowe: Uta Kleine, *Doppelgeschichte. Medialitäten und Deutungshorizonte mittelalterlicher Träume an einem Beispiel des 12. Jahrhunderts (Johannes von Worcester, Chronicon ex chronis, ca. 1140)*, Johannes Traulsen, *Gesicht und Schwert. Formen und Funktionen von Visionen in der Karlepiik*, Cornelia Linde, *Der lange Atem der Ordenspolitik. Die frühneuzeitlichen Viten der Visionärin Lucia Brocadelli*, Felicitas Schmieder, *Visionen und ihre Kontexte. Die Kodifizierung, Autorisierung und Authentisierung von Offenbarung. Eine Zusammenfassung.*

Publikację zamyka niewielki zbiór ilustracji dołączonych do kilku artykułów. Pomimo faktu, że opracowania zamieszczone w poszczególnych częściach książki nie wyczerpują problemu i zawierają efekty studiów nad wybranymi przykładami tekstów w postaci manuskryptów i kodeksów, pozycja *Visionen und ihre Kontexte* jest niezwykle wartościowa. Prezentuje się w niej najnowszy stan badań nad wizjami, głównie średniowiecznymi, oraz nad kontekstem ich utrwalania i promocji. Artykuły są obszerne i oparte na badaniach źródłowych uwzględniających aktualny stan wiedzy. Pewną trudność, jeżeli nie mankament, stanowi fakt, że w tak obszernej publikacji nie zastosowano języka angielskiego. Ułatwiłoby to dotarcie do efektów badań i dyskusji naukowej szerszej grupie zainteresowanych osób. Niemniej jest to pozycja niezwykle wartościowa, zawierająca efekty specjalistycznych badań historycznych, literackich i teologicznych.

Ks. dr hab. Marek Karczewski, prof. UWM
Wydział Teologii UWM w Olsztynie
Wyższe Seminarium Duchowne w Elblągu
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9435-3832>